

Socioonomàstica toponímica: ideologies lingüístiques al(s) nom(s) del poble de Castelló (de la Ribera)

*Toponymic socio-onomastics: Linguistic ideologies in the name(s)
of the town of Castelló (de la Ribera)*

Nàtalia SERVER-BENETÓ
Universitat Estatal d'Ohio

Data de recepció: 22 de febrer de 2024

Data d'acceptació: 22 d'abril de 2024

RESUM

Els estudis de socioonomàstica sobre noms propis (Bucholtz, 2016; Parada, 2020; Enríquez Duque, 2023) i, ocasionalment, sobre topònims (Hill, 2008; Pipitone, 2019; Regan, 2022) mostren que «els noms són elements lingüístics que no només s'utilitzen com a elements identificatius o de referència, sinó que també es fan servir per a acomplir diverses tasques culturalment, socialment i interaccionalment rellevants» (Ainiala i Östman, 2017: 1). La present recerca contribueix a l'escassa literatura sobre socioonomàstica toponímica amb la voluntat de mostrar com la preferència per un topònim o un altre en realitat està motivada pel que el signe (el topònim) indexa (Eckert, 2008), la qual cosa posa de manifest les ideologies lingüístiques dels parlants respecte a elements lingüístics que, en principi, no tindrien cap càrrega política. S'observa com els habitants de Castelló, a la comarca de la Ribera Alta, han cristal·litzat posicions ideològiques (Silverstein, 2003) respecte al català, el valencià i el castellà en els topònims del seu poble natal.

PARAULES CLAU: conflicte lingüístic, sociolingüística catalana, socioonomàstica, ideologies lingüístiques, lingüística folklòrica.

ABSTRACT

Socio-onomastic studies on proper names (Bucholtz, 2016; Parada, 2020; Enríquez Duque, 2023) and, occasionally, on place names (Hill, 2008; Pipitone, 2019; Regan, 2022) show how “names [are] linguistic elements [not] only employed as identificatory or reference devices but that are also used to accomplish a variety of culturally, socially, and interactionally relevant tasks” (Ainiala and Östman, 2017: 1). The present research contributes to the scarce work on toponymic socio-onomastics with the aim to show how the preference for one toponym or another is, in fact, motivated by what the sign (the toponym) indexes (Eckert, 2008). In this investigation, I focus on speaker attitudes towards place naming, showing the relation between the toponyms for Castelló, a town in the Valencia province, Spain, and its inhabitants' ideologies. I show how the people of Castelló, in the region of La Ribera Alta, have

crystalized ideological stances (Silverstein, 2003) regarding Catalan, Valencian, and Spanish in the toponyms of their hometown.

KEYWORDS: linguistic conflict, Catalan sociolinguistics, socio-onomastics, linguistic ideologies, folk linguistics.

1. INTRODUCCIÓ

Al llarg dels segles, el poble valencià de Castelló, a la Ribera Alta, ha tingut molts noms: *Castelló de Xàtiva*, *Castelló de Carcaixent*, *Castelló*, *Villanueva de Castelló*, *Castelló de Felip*, *Vilanova de Castelló*, *Castelló de la Ribera*. En les últimes quatre dècades, el seu nom oficial ha canviat huit vegades. Després de morir el dictador Francisco Franco l'any 1975, el nom del poble, *Villanueva de Castellón*, legalment podia aparèixer en català, si bé també es podia mantenir en castellà. La denominació *Castelló de la Ribera* fou aprovada més tard, el 1993, en una sessió plenària, després de la qual una multitud d'oponents va agredir físicament l'alcalde, Antoni Vizcaíno Puche, que fou escortat a casa per les autoritats locals. Algunes famílies han discutit de forma tan sagnant sobre els topònims que ja no es parlen, com relaten alguns participants d'aquest estudi. El conflicte toponímic entre els castellonencs està viu encara hui, tot i que, en realitat, el conflicte no és ben bé toponímic, sinó ideològic: quan les opinions sobre el valencià, el català i la identitat valenciana i espanyola xoquen, també ho fan les perspectives dels castellonencs sobre el topònim més adequat. Malgrat els nombrosos articles en premsa sobre el conflicte, cap estudi científic no ha analitzat empíricament aquesta realitat sociolingüística. En aquestes pàgines, mitjançant la metodologia de la lingüística folklòrica (*folk linguistics*, Niedzielski i Preston, 1999), s'il·lustra com la qüestió de la identitat valenciana ha comportat una disputa local, *a priori* toponímica, en què cada topònim esdevé un símbol per a unes posicions ideològiques determinades (Eckert, 2008) respecte a la llengua, la nació i la pertinença dins del conflicte lingüístic valencià (Ninyoles, 1969).

2. MARC TEÒRIC

2.1. La socioonomàstica toponímica

La socioonomàstica aborda l'estudi dels noms com a signes socials, «elements lingüístics que [...] es fan servir per a accomplir diverses tasques culturalment, socialment i interaccionalment rellevants». (Ainiala i Östman, 2017: 1). Açò s'ha exemplificat en estudis sobre l'adquisició pròpia de noms occidentals en contextos xinesos, en què els noms anglesos indexen (assenyalen, indiquen) un major estat de poder (Mathews, 2000) o de modernitat (Duthie, 2012). En contextos emigrants, la llengua d'un nom propi pot indexar identitats diferents (Thompson, 2006; Parada, 2019), mentre que la

(mala) pronunciació del nom afecta socialment l'individu i la comunitat en relació amb identitats racials (Lipski, 1976; Bucholtz, 2016; Parada, 2020; Enríquez Duque, 2023). Amb els topònims, Hill (2008) mostra com la pronunciació de *Tucson* pot indexar diferents identitats *chicanes*. Regan (2022) també troba certs índexs socials per als topònims *Guadalupe* i *Manchaca*, a Texas, sobre la seua pronunciació diferent. Pipitone (2019) analitza el canvi de nom del Parc Nacional de les Glaceres, de l'anglès, a llengües natives i troba ideologies emergents en la relació icònica entre l'herència indígena i la preferència pels topònims.

En aquesta investigació, seguim els treballs de socioonomàstica folklòrica (de l'anglès *folk socio-onomastics*), definida com «l'estudi de les creences i les percepcions de les persones sobre els noms i l'ús dels noms» (Ainiala i Halonen, 2017: 203), inspirada en la lingüística folklòrica (Niedzielski i Preston, 1999). Aquesta perspectiva presenta un enfocament dels fenòmens lingüístics des del punt de vista dels no lingüistes, posant «una consideració cautelosa [a les seues] pressuposicions i creences subjacents» (Preston, 2002: 13) com a catalitzadors d'idees externes sobre la llengua. Ainiala i Halonen (2017) assenyalen que les persones parlen dels topònims des de dues perspectives: la precisió dels topònims i les creences personals de cada individu. Aquesta segona perspectiva es pot emascarar sota una argumentació més objectiva (precisió geogràfica) quan el raonament subjacent és, en veritat, ideològic. Tal com afirmen Irvine i Gal, «els parlants (i els oients) sovint capten, racionalitzen i justifiquen [índexs socials], i així es creen ideologies lingüístiques que pretenen explicar la font i el significat de les diferències lingüístiques» (2000: 37). Aquest fet constitueix una perspectiva semiòtica de noms, per la qual un topònim específic és una *representació* d'una altra cosa i esdevé un índex per a certes ideologies. Per a explicar com arriba a ocórrer això als topònims de Castelló, cal tindre una visió panoràmica del conflicte identitari valencià.

2.2. Identitat a la Comunitat Valenciana

La Comunitat Valenciana és una de les dèssset comunitats autònomes de l'Estat espanyol i una de les tres en què el català és cooficial, juntament amb Catalunya i les Illes Balears. Les llengües minoritzades començaren a ser reconegudes des del punt de vista legal solament després de la mort del dictador Francisco Franco el 1975. Sota el seu govern (1939-1975), hi hagué una repressió generalitzada de les llengües minoritzades (Taylor, 2022), que van ser perseguides i catalogades com a il·legals. L'espanyol fou l'única llengua permesa en l'educació per tal d'augmentar la unitat nacional (Vann, 1999). A mesura que se superava la dictadura, sorgiren moviments pels drets lingüístics que van aconseguir la legalització, l'ús i l'estudi en (i del) català, basc i gallec. En el context valencià, es parla sobre l'anomenat «conflicte lingüístic valencià» (Ninyoles, 1969), en relació amb els àmbits d'ús del valencià i el castellà i l'estat del català. En efecte, la llengua esdevé un eix diferenciador clau en la identitat valenciana:

No sólo [...] *la lengua* supone frecuentemente un elemento clave en la formación de la conciencia identitaria de una sociedad, sino que constituye para los valencianos, según veremos, *un factor esencial de diferenciación*. (Piqueras Infante, 1996: 37) [Les cursives són nostres.]

La primera parada en l'exploració de la nacionalitat, la identitat i la seua relació amb la llengua en la realitat valenciana comença en l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana (1982), en el qual es perfila el seu estatus bilingüe com:

1. *La llengua pròpia* de la Comunitat Valenciana és el *valencià*.
2. *L'idioma valencià* és l'*oficial* a la Comunitat Valenciana, *igual que ho és el castellà*, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià. [Les cursives són nostres.]

L'Estatut utilitza «valencià» i «castellà», els noms que el català i l'espanyol prenen, respectivament, al territori valencià. La denominació de la llengua és un tema de debat per si mateix entre els valencians. Una enquesta de la Generalitat Valenciana del 2014 mostra que el 52,3 % dels valencians perceben el valencià i el català com dues llengües diferents, mentre que el 41,1 % considera que el valencià és «la mateixa llengua parlada a Catalunya i a les Illes Balears». Castelló Cogollos (2008) assenyala una discrepància entre el nom de la llengua (*català*) i el gentilici dels valencians que té efecte en l'autoidentificació. Mentre que a Catalunya hi ha una correlació evident entre *llengua* i *identitat* («soc català, parlo català»), dir «soc valencià, parle valencià» «trencaria l'equilibri entre llengua i identitat a menys que els valencians optessin per rebutjar la pròpia identitat» (Castelló Cogollos, 2008: 2) i n'adoptaren una de catalana. Els glotònims *valencià* i *català* no són sols etiquetes per a sistemes lingüístics, sinó també fils conductors de certes ideologies de pertinença. En aquest cas, la correlació entre la identificació lingüística i la identificació comunitària és directa.

El paper del castellà suposa un altre repte identitari per als valencians, anomenat «doble conflicte lingüístic» (Bodoque Arribas, 2011): valencià vs. català, i valencià/català vs. castellà. La mateixa enquesta sociològica del 2014 mostra que el 58,9 % dels participants s'identifiquen com a valencians i espanyols, mentre que el 16,7 % se senten només espanyols i el 2 % només valencians. També indica que el 7,3 % s'identifiquen com a «més valencians que espanyols» i el 12,9 % com a «més espanyols que valencians». Aquests resultats mostren una preferència clara per una autoidentificació amb el valencià i el castellà o només amb el castellà. Els valencians sí que s'identifiquen com a valencians, però sols si aquesta identificació també comprèn una identitat espanyola, una «identitat dual» (Franch i Hernández, 2005). En fer-ho, es «trenquen les expectatives d'una de les principals teoritzacions sobre el nacionalisme» (Castelló Cogollos, 2017: 71), una manca de total diferenciació d'altres comunitats. Construir una identitat valenciana que negociï realitats espanyoles, catalanes i valencianes afecta molts aspectes més enllà de les etiquetes.

3. MÈTODES

3.1. *El poble*

Castelló és un poble valencià a la comarca de la Ribera Alta que té una població d’unes 6.897 persones, segons l’estudi de l’INE del 2024. Els gentilicis que designen els seus habitants són *castellonenca* i *castellonenc*. Històricament, Castelló ha estat valencianoparlant, com es reconeix a la legislació valenciana i com queda confirmat pels participants en el present estudi. En aquest article s’analitzen les ideologies que hi ha darrere dels quatre topònims més recents: *Castelló*, *Castelló de la Ribera*, *Vilanova de Castelló* i *Villanueva de Castellón*. A la taula 1 es presenten resumits el recorregut històric de cada topònim, els apunts necessaris de l’historiador Martí i Juan (2012) i el percentatge dels participants que ha escollit cada topònim com a primera opció. Ningú no va escollir *Villanueva de Castellón* i una persona es va negar a triar.

TAULA 1
Resum de la història toponímica de Castelló

Topònim	Primer registre	Ús	Oficialitat	Primera opció dels participants
Castelló	escrit (1313)	repetit	2020-2025	32 %
Castelló de la Ribera	proposat (1932)	es va començar a sentir al poble el 1956 (10)	1993-1998 2004-2005	34 %
Vilanova de Castelló	documentació no oficial (1587)		1982-1986	34 %
Villanueva de Castellón		no té una tradició històrica ni lingüística ininterrompuda (75)	1986-1993 1998-2004 2005-2020	—

FONT: Elaboració pròpia.

3.2. *Corpus*

El corpus és constituït per trenta-sis entrevistes, dutes a terme l’estiu del 2023, d’una durada d’entre quinze i trenta minuts cadascuna. Cada entrevista es va fer de manera individual, excepte en el cas de dos matrimonis majors, que van participar per separat però amb la presència de l’altre cònjuge per qüestions de salut. La mitjana d’edat dels participants era de quaranta-huit anys. Tots van indicar que la seua llengua materna era el valencià, si bé indicaren que per a viatjar i a la feina utilitzaven el castellà, l’anglès i el francès. Els trenta-sis participants, nascuts i criats a Castelló, van ser reclutats a través d’anuncis i del bocaorella. Cada participant va signar un formulari de consentiment abans de l’entrevista, però no foren conscients de la motivació real (saber les seues opinions sobre els topònims) per tal d’evitar biaixos. En acabant, foren informats de la intencionalitat i se’ls va permetre retirar-se. Tots van decidir continuar. Els

noms utilitzats en aquest article són pseudònims. Les entrevistes es van dur a terme en català, però es van usar els termes *valencià* i *castellà*. Cada entrevista es va fer en una sala privada de la biblioteca o, en el cas dels participants més grans, a les seues cases. Les entrevistes foren gravades en àudio i transcrites per a efectuar-ne l'anàlisi. Cada entrevista constava de tres parts: socialització lingüística, ideologies lingüístiques relacionades amb el català/valencià i l'espanyol/castellà, i preferències pels topònims de Castelló. En l'apartat següent, s'analitzen els arguments dels participants, a favor i en contra, de cada topònim. Per qüestions d'espai, es mostren solament aquells fragments més representatius i explicatius de cada perspectiva explícitament ideològica.

4. RESULTATS I DISCUSSIÓ

4.1. *Castelló*

En general, molts participants es van referir a pràctiques compartides identitàries (Martí i Juan, 2021) per a defensar *Castelló*, com el costum d'escurçar el nom a *Cas-telló*, independentment del nom oficial o del nom de les institucions locals format a partir d'aquest topònim.

Anais: La meua primera opció seria Castelló perquè el 90 % dels castelloners, quan et pregunten «d'on eres?» no dius ni de Villanueva ni de la Ribera, dius «de Castelló».

Jaume: Tens dos institucions molt identificades en el poble que són la banda de música i l'equip de futbol que no són «Vilanovenses», són «Castellonense» o «Castellonera».

Des d'un punt de vista més ideològic, la majoria dels participants defenen *Castelló* atenint-se a la seua suposada neutralitat. Tal com s'ha esmentat abans, hi ha un conflicte toponímic (ideològic) en aquest poble: a un extrem, *Castelló de la Ribera*, i a l'altre, *Villanueva de Castellón*. Com diu l'Emma, «les dos parts». Per a molts, el terme *Castelló* és un punt mitjà, una solució idònia per a resoldre aquest conflicte. Aquest topònim, per tant, indexa, assenyalava una neutralitat («un terme més neutral», segons Aleix) respecte a la lluita que arrossega el poble.

Emma: Pense que Castelló està bé, que ha sigut un poc cedir de les dos parts. Entonces crec que ha sigut un bon acord i que està bé, que és acceptable que s'haja aplegat a un ni pa' tu ni pa' mi.¹

Aleix: Pense que és una bona decisió, que al final Castelló és, pues, un terme més neutral, per dir-ho d'alguna forma, dins del conflicte que hi havia ací en el poble que, hi ha hagut molt de conflicte local i inclús a nivell familiar.

1. Les transcripcions s'han fet literalment, incloent-hi les errades gramaticals que puguin haver-hi per tal de conservar la parla autèntica dels participants. Hem marcat en cursiva termes que els participants han dit en castellà i hem afegit marques gramaticals entre claudàtors quan hi mancaven.

En general, els participants accepten *Castelló* perquè és més imparcial respecte al conflicte general del poble, indexa una certa objectivitat. El fet que els castellonencs esmenten la suposada neutralitat de *Castelló* implica una visió ideològica del nom, ja que no és ni negatiu ni positiu, «ni per a tu ni per a mi», i que aquest punt mitjà és positiu actualment.

4.2. *Castelló de la Ribera*

Alguns participants defenen aquest topònim perquè «té sentit» geogràficament, un argument ideològic maquillat que s'esmenta a Ainiala i Holonen (2017).

Emma: Som un Castelló, de la Ribera, en la Ribera Alta, entones... Pense que sí, que té sentit. Fa referència a la comarca.

Noèlia: Jo pense que Castelló de la Ribera era un nom molt bé perquè és Castelló i està en la Ribera, no tindria que haver cap problema.

Algunes persones usen les seues vivències pròpies per a defensar el topònim. Aleix va créixer durant el període de *Castelló de la Ribera*, així que se sent més proper a aquest nom. Utilitzar experiències de primera mà per a argumentar l'acceptació d'un topònim és també ideològic, ja que les experiències en primera persona es posicionen com a més vàlides que d'altres. Casualment, Aleix va situar el nom *Villanueva de Castellón* com la seua última opció i va mostrar una certa oposició entre una banda i l'altra.

Aleix: Jo soc molt de Castelló de la Ribera perquè jo [hi] vaig nàixer i era el nom del poble que hi havia.

Un altre argument ideològic emmascarat utilitzat per a defensar *Castelló de la Ribera* és la tradició toponímica, el sistema usat per a anomenar els *castellons*. Històricament, en territoris catalanoparlants, alguns pobles amb un castell proper s'han anomenat *Castelló*, seguits amb *de* i alguna característica pròpia (*de la Plana*, *de Farfanya*, *d'Empúries*). L'argumentació prescriptiva sobre quin nom és més adequat segons la història o segons les normes lingüístiques també és quelcom ideològic, ja que s'intenta presentar com a aliè a la realitat social.

Jaume: Arrel amb [l']etimologia valenciana, sempre és el nom del poble principal davant «de...» el que siga. Per tant, si tu poses Vilanova de Castelló estàs dient que el poble es diu Vilanova i que és de la província de Castelló. En el valencià això seria incorrecte.

Alguns participants reconeixen que el millor nom seria *Castelló*, però, per les connotacions polítiques, no és acceptable. Víctor parla de certa corrupció del nom, mentre que Marta diu que aquest topònim indexa massa «disputes polítiques». Per a molts, la relació semiòtica (Eckert, 2008) entre el topònim i certes ideologies políti-

ques és massa forta. Si la persona no està totalment d'acord amb aquestes ideologies, o si creu que són massa fortes, rebutja el topònim *Castelló de la Ribera*.

Víctor: El nom de Castelló de la Ribera era un bon nom, però per desgràcia era un nom que va portar un poc de conflicte i divisió i controvèrsia.

Marta: T'ho dic sincerament, a mi el nom m'agrada. El que passa és que com ha hagut tantes disputes polítiques pues no m'agrada del tot.

Vicent indica que els defensors de *Castelló de la Ribera* estan a favor del valencià i d'una certa independència, mentre que els de *Villanueva de Castellón*, no. Precisament perquè *Castelló de la Ribera* està en català i *Villanueva de Castellón* en espanyol, s'assumeix, tenint en compte les dinàmiques locals i regionals, que les persones que defenen cada topònim *també defenen* les ideologies que cada topònim representa. D'aquesta manera, els topònims esdevenen *símbols* d'ideologies més complexes, que van més enllà del poble de Castelló, i que es relacionen amb el conflicte identitari valencià.

Vicent: Les esquerres són partidàries en general de Castelló de la Ribera i les dretes de Villanueva de Castellón. Les esquerres més pel valencià i els altres el castellà. Independència de València o Catalunya... Tot coincideix en dos classes de pensaments de *grupos* polítics relacionat amb la llengua, la independència, el nom del poble...

Castelló de la Ribera indexa el valencià/català, que, al seu torn, s'associa a una certa ideologia d'esquerres, en el context més ampli valencià. A partir d'aquesta associació genèrica amb «l'esquerra», les idees sobre què representa *Castelló de la Ribera* poden avançar cap a idees més profundes, com veurem a l'apartat 4.4.

4.3. *Vilanova de Castelló*

Irina i Ana defenen *Vilanova de Castelló* perquè es van criar amb aquest topònim; novament, un argument subjectiu per a defensar un nom, com vèiem amb Aleix. Tornarem a aquesta qüestió a l'apartat 4.4, amb Èlia.

Irina: Jo tinc Vilanova de Castelló més assimilat, de quan era xicoteta.

Ana: A mi em resulta més familiar Vilanova de Castelló perquè en ma casa sempre ho hem dit aixina, és el més familiar per a mi.

Coral també utilitza aquest argument, dient explícitament que li agrada *Vilanova de Castelló*, «valencianitzat» (no «catalanitzat»). Reconeix que *Castelló de la Ribera* no és un nom adequat, com Víctor i Marta en l'apartat 4.2, pel conflicte. Al mateix temps, rebutja *Villanueva de Castellón*, perquè està en castellà. Per a ella, és tan important que el nom estiga en valencià (mentre no siga *el* símbol de l'esquerra) com que no estiga en castellà.

Coral: Tota la vida des de que he nascut jo i els meus pares i els meus abuelos hem dit Vilanova de Castelló, valencianitzat. Castelló de la Ribera bé, perquè estem en la Ribera, tots diguem Castelló...

En preguntar-li a Remei, que es va criar amb *Villanueva de Castellón*, si li agrada el nom, diu que posaria la versió en valencià (no en català, segons ella) abans que la del castellà. Ideològicament, Remei rebutja *Villanueva de Castellón* perquè la seua llengua és el valencià i, per tant, no pot tindre com a nom propi un topònim en castellà. La seua opinió subjectiva sobre el castellà i la seua pròpia identificació amb la llengua la du a repel·lir *Villanueva de Castellón*. La seua ideologia sobre allò que representa *Castelló de la Ribera* també la porta a preferir l'altre nom en valencià, ja que aquell topònim representa unes idees sobre la llengua, les indicades per Vicent, que tampoc no accepta.

Remei: Abans posaria Vilanova de Castelló que Villanueva de Castellón [Per què?] Perquè la meua llengua és el valencià i la meua idea és defensar allò on em sent jo més ubicada, més identificada.

Similarment, Marta rebutja *Villanueva de Castellón* perquè està en castellà. Aquesta llengua no pot representar un poble valencià, segons ella, ja que indexaria una identitat forana, d'una comunitat de parla principalment castellana, com Castella i Lleó.

Marta: A mi m'agrada Vilanova de Castelló, no Villanueva, però sí Vilanova [Per què?] Perquè al final està en castellà... Villanueva... Pareix que sigam de Castella i Lleó i no m'agrada.

Per a Coral, Remei i Marta, el fet que *Vilanova de Castelló* siga semblant a *Villanueva de Castellón* no és cap problema, mentre es mantinga en valencià. Per a altres, aquesta traducció directa encara és massa simbòlica de *Villanueva de Castellón*. Segons Víctor, *Vilanova de Castelló* és una versió d'una cosa que venia «imposada des de Madrid», referint-se, segurament, al franquisme. Novament, es percep el castellà com a forani, aliè al territori valencià. Aquesta relació entre la llengua castellana i l'adequació també la trobem en Coral, Remei i Marta; tanmateix, mentre que per a elles la traducció és suficient, per a Víctor no ho és, ja que la relació entre *Vilanova de Castelló* i el nom en castellà és, encara, massa directa.

Víctor: En el seu moment (Vilanova de Castelló) no deixava de ser una valencianització d'*algo* que realment tampoc era el nostre origen, del Villanueva de Castellón, que també és un nom que ve imposat des de Madrid, quan en este poble sempre s'ha parlat valencià...

Marina descriu *Vilanova de Castelló* com un «monstre de Frankenstein», construït amb parts del català (la llengua) i de l'espanyol (la forma). La mescla entre llengües és

vista com a negativa en altres contextos (Karimzad i Catedral, 2018), però cap estudi no esmenta aquesta ideologia reflectida en els topònims. Mentre que per a Remei i Marta és acceptable que *Vilanova de Castelló* siga una traducció, per a Víctor i Marina, no. Marina percep el topònim com un «blaqueig» de «certes coses del passat», referint-se indubtablement al període de repressió franquista. La traducció de *Villanueva de Castellón* a *Vilanova de Castelló* és, per a Marina, un rentat de cara. El fet que *Vilanova de Castelló* estiga en valencià no és suficient, ja que les connotacions d'aquest híbrid lingüístic són contràries a les creences de la participant.

Marina: Vilanova de Castelló tampoc m'agrada massa, em sembla una espècie de Frankenstein, de forma de blanquejar certes coses del passat...

Per a Víctor i Marina, les visions polítiques i ideològiques dels defensors de *Vilanova de Castelló* són les mateixes que les de *Villanueva de Castellón*, contràries a *Castelló de la Ribera*. No obstant això, seguint Remei i Marta, es podria dir que, en realitat, *Vilanova de Castelló* representa allò que s'anomena «regionalisme valencià» (Castelló Cogollos, 2017), no un nacionalisme espanyolista que rebutja el valencià. Pot ser que els defensors de *Vilanova de Castelló* no estiguen completament d'acord amb *Castelló de la Ribera*, però la preferència pel valencià elimina un rebuig complet a la llengua pròpia. Remei i Marta aprecien el valencià, almenys en el nom del seu poble, i posen per davant el nom que representa posicions més moderades en comptes del símbol més català, *Castelló de la Ribera*. El nom *Vilanova de Castelló* és una bona solució per a alguns, un camí entre els dos extrems, mentre que per a d'altres, degut a associacions prèvies amb el topònim, representa un blanqueig, un símbol d'una cosa que no els representa, *Villanueva de Castellón*.

4.4. *Villanueva de Castellón*

Haver crescut sota *Villanueva de Castellón* no pareix ser suficient per a acceptar aquesta denominació. Èlia diu que *Villanueva de Castellón* no li agrada perquè està «farta del castellano». Les seues idees polítiques sobre el castellà, el seu posicionament sobre la llengua, fan que rebutge el topònim, malgrat la seua experiència. Cal notar que Èlia canvia a l'espanyol per dir «castellano», fet que indica un allunyament fort del codi lingüístic (Gumperz, 1982).

Èlia: Jo he nascut en Villanueva de Castellón i tot, però ja estava farta jo del castellano [No t'agrada Villanueva de Castellón perquè estava en castellà?] Sí.

Per a Víctor, la historicitat de *Villanueva de Castellón* tampoc no és suficient. L'«etapa nova» del poble no pot incloure un nom en castellà perquè no el *representa* correctament. Com s'intuïa en l'apartat 4.3, *Villanueva de Castellón* no pot ser el nom del poble perquè no recull la realitat sociolingüística dels seus habitants. La *llengua*, no el

nom mateix, és insuficient per al temps actual. *Villanueva de Castellón* indexa altres temps, qüestió a la qual tornem uns paràgrafs més avall.

Víctor: Villanueva de Castellón és un nom en castellà, així em vaig criar, que ha sigut el nom del poble durant molts anys. No per a una etapa nova perquè un nom en castellà d'un poble en valencià, on la llengua havia estat totalment reprimida i, en definitiva, prohibida... Tampoc ens representa.

Altres participants assenyalen també la falta de correspondència entre la llengua del topònim i la del poble. Així, els castellonencs relacionen *Villanueva de Castellón* amb la seua llengua i destaquen la incongruència entre aquesta i la realitat de Castelló. El seu rebuig està motivat per la *valoració ideològica* de l'adequació del castellà en la seua representació pròpia, que els du a defensar un topònim en la *seua* llengua en el *seu* poble.

Noèlia: Al meu poble no li posaria el nom en castellà, això ho tinc molt clar perquè ací es parla valencià. No té cap sentit posar-li un nom en castellà.

Marina va més enllà i diu que, a Castelló, no es parla castellà. Segons ella, la gent que el parla no és originalment del poble i els que *són* del poble sempre utilitzen el valencià. Com en l'apartat 4.3, el castellà es percep com una llengua forana, aliena al teixit identitari valencià i inviable per a Castelló.

Marina: Villanueva de Castellón no m'agrada gens perquè està en castellà un poble en què no es parla castellà. La gent que parla castellà al poble és gent que ha vingut o que no ha nascut ací o que té pares de fora.

Les ideologies d'Èlia, Noèlia i Marina, representades en les seues preferències toponímiques, es relacionen amb el nacionalisme valencià (Castelló Cogollos, 2017), que rebutja la idoneïtat de l'espanyol al poble valencià i defèn la preponderància del valencià/català. Quan es rebutja *Villanueva de Castellón*, també es nega la identitat dual (Franch i Hernández, 2005) de *Castelló*: el topònim ha de ser en valencià perquè és l'única forma de representar la realitat castellonenca.

De la mateixa manera que *Castelló de la Ribera* esdevenia un símbol per a una certa ideologia política clara —les esquerres defensors del català—, *Villanueva de Castellón* recorre un camí semblant, si bé oposat: esdevé un símbol de les persones que defenen plenament el castellà o que, almenys, el sobreposen al valencià (unionistes, en termes de Castelló Cogollos, 2017). Per a Xesc, les persones que defenen *Villanueva de Castellón* prefereixen parlar castellà i abandonarien el valencià si pogueren, una actitud diglòssica. Destaquem el canvi de codi de Xesc, semblant al d'Èlia, en representar els defensors de *Villanueva de Castellón* i la *seua* llengua.

Xesc: Hi ha gent a la que li agrada Villanueva de Castellón, que és gent a la que li agrada que *hablemos español*, encara que no el parlen en el seu dia a dia.

Volen que el seu poble siga Villanueva de Castellón i no els suposa cap problema que *hablemos castellano*. Si els obligaren a parlar *castellano* estarien feliços.

Per a Mireia, la defensa de *Villanueva de Castellón* està estretament relacionada amb l'autoodi, la integració de l'individu «en el nou grup, intensificant l'antagonisme i la intolerància envers el grup d'origen» (Ninyoles, 1969: 94). Segons Mireia, l'abandó del valencià a favor del castellà és semblant a la defensa de *Villanueva de Castellón* en comptes de *Castelló de la Ribera*: deixar el que és propi i afavorir el que és foraster per motivacions ideològiques. Aquest testimoni evidencia no solament l'estreta relació entre cada topònim i la llengua, sinó també el lligam entre el conflicte local de Castelló i el major conflicte lingüístic valencià (apartat 2.2).

Mireia: La gent que vol Villanueva de Castellón... és com el que parlàvem del complex valencià de que el castellà és superior, perquè pensen que el valencià és pueblerino, de aldea...

En referència al testimoni de Xesc ací i de Vicent en l'apartat 4.2, *Villanueva de Castellón* és, per a alguns participants del nostre estudi, un símbol d'ideologies dretanes, fins i tot extremes, com diu Maura. Aquesta relació passa pel rebuig de *Castelló de la Ribera*, que sona massa «català» (no valencià, segons ells), i per l'acceptació de la posició contrària, *Villanueva de Castellón*. Si la persona no està d'acord amb el que representa el nom *Castelló de la Ribera* i no té afecció pel valencià, defèn *Villanueva de Castellón*. Per tant, aquest topònim és un símbol no sols de la defensa del castellà, com deien Xesc i Mireia, sinó també del rebuig d'una certa unió catalanista (Països Catalans), com diu Maura.

Maura: La gent que vol Villanueva de Castellón no vol que siga Castelló de la Ribera perquè sona massa català, la gent esta és més radical, més de dretes... Volen que siga Villanueva de Castellón i diuen que dir Castelló de la Ribera és catalanisme.

L'oposició entre *Castelló de la Ribera* i *Villanueva de Castelló* per a aquests participants és clara, no solament per les seues llengües, sinó també pel que aquestes representen: catalanisme i espanyolisme, esquerres i dretes. Per a Maura i altres participants, els defensors de *Villanueva de Castellón* són «més radicals, més de dretes». Les connotacions de l'espanyol en aquest context, i en el context valencià general, duen els castellonencs a tindre aquestes idees inserides en el topònim. Noèlia diu clarament que *Villanueva de Castellón* és defensat per gent de «Viva España», un eslògan franquista que encara s'escolta hui dia entre alguns sectors. Noèlia percep *Villanueva de Castellón* com a símbol de la dreta, d'aquells que no accepten el valencià i que abracen l'espanyol.

Noèlia: Jo crec que la gent que defensa el nom de Villanueva de Castellón té una ideologia més de dretes, una ideologia més conservadora, de «viva España»

i eixe grup social, ideològic, va associat a la llengua castellana i rebutgen el valencià...

Per als participants, la característica més rellevant de *Villanueva de Castellón* és que està en castellà. No importa la seua precisió geogràfica o la seua tradició històrica (de fet, és perjudicial), sinó el fet que està en una llengua que no pot *representar* al poble actual, una localitat on la gent parla valencià i on el castellà es pot arribar a percebre com a estranger. Són les ideologies dels participants, relacionades amb el que el castellà representa en la societat valenciana, les que els duen a rebutjar el nom, la qual cosa demostra que no és realment una qüestió de la forma lingüística, sinó del que aquesta simbolitza. Cal reconèixer la manca de testimonis que defenen *Villanueva de Castellón*. Des del nostre punt de vista, açò es deu a un possible cost social d'admetre públicament la defensa d'un nom que representa idees conservadores i de rebuig del valencià a un poble tradicionalment valencianoparlant, en què des de l'inici de la democràcia solament ha governat un partit dretà durant una legislatura.

5. CONCLUSIONS

Els participants mostren unes motivacions ideològiques clares respecte als topònims del seu poble, relacionades amb la realitat sociolingüística de la Comunitat Valenciana. *Villanueva de Castellón* indexa una identitat forana perquè està en castellà, llengua que per a la majoria dels participants no pot representar un poble valencianoparlant. A partir d'aquesta primera relació *forma-llengua*, sorgeixen idees sobre la llengua que s'insereixen directament al topònim, fins al punt que el nom és un *símbol* per a les idees que hi ha al darrere (Eckert, 2008). Contràriament, altres participants rebutgen *Castelló de la Ribera* perquè està massa relacionat amb les idees contràries, amb la llengua catalana —segons ells, diferent a la valenciana— i amb el que aquesta llengua *representa* en el context valencià més generalitzat. El conflicte toponímic de Castelló té, a un extrem, un nom en castellà, que indexa la dreta, el conservadorisme i, per a alguns, el franquisme. A un altre extrem se situa *Castelló de la Ribera*, en valencià, que per a moltes altres persones assenyalava idees catalanistes i nacionalistes valencianes. L'acceptació o el rebuig d'un o altre nom es fa amb base a les idees *prèvies* sobre el que els noms representen.

Per a alguns, *Villanova de Castelló* és una bona opció perquè no està en castellà, la qual cosa mostra l'oposició amb aquesta llengua, de fora, no pròpia, que fa que certes persones accepten la seua traducció sense dubtar-ho. Per a d'altres, que *Villanova de Castelló* estiga en valencià no és suficient, ja que la seua forma assenyalava massa la versió castellana, amb el que això implica. Aquest és un cas més evident de la motivació real darrere el conflicte toponímic: la llengua per si mateixa no fa que un nom siga més acceptable o menys, sinó que és el que eixa llengua *representa*, *simbolitza*, *indexa* en el topònim que du cada castellanenc a posicionar-se a favor o en contra, segons les seues ideologies externes, relacionades amb cada codi lingüístic en el context valencià. De

nou, a partir de la llengua es desenvolupen idees més àmplies de pertinença i de representació. El topònim en el moment de la redacció d'aquesta investigació, *Castelló*, encara es troba en les seues primeres etapes de desenvolupament ideològic. De moment, el més important per als participants sembla ser la seua neutralitat, la imparcialitat del topònim respecte al conflicte del poble.

En resum, aquest estudi mostra com el conflicte toponímic al voltant de *Castelló* és, de fet, un reflex de les qüestions ideològiques més àmplies de la Comunitat Valenciana respecte a la llengua més autèntica, l'estat del castellà i les divisions lingüístiques. Així, cada topònim s'ha convertit en un recurs semiòtic per a certes posicions ideològiques valencianes. Els castellanencs són plenament conscients de la càrrega ideològica de cadascun d'aquests topònims i saben que una discussió toponímica és, en relitat, un debat polític.

6. AGRAÏMENTS

Aquesta investigació no hauria sigut possible sense la confiança que els habitants del poble de Castelló van depositar en mi a l'hora de compartir els seus punts de vista, experiències i pensaments sobre el conflicte que ha penetrat profundament en el lloc on hem crescut. Vull agrair la col·laboració a totes les persones que han participat en les entrevistes, malgrat que algunes no arriben a llegir el producte final.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- AINIALA, Terhi; HALONEN, Mia (2017). «The perception of Somali place names among immigrant Somali youth in Helsinki». A: AINIALA, Terhi; ÖSTMAN, Jan-Ola (ed.). *Socio-onomastics: The pragmatics of names*. Amsterdam: John Benjamins, p. 203-226.
- AINIALA, Terhi; ÖSTMAN, Jan-Ola (ed.) (2017). *Socio-onomastics: The pragmatics of names*. Amsterdam: John Benjamins.
- BODOQUE ARIBAS, Anselm (2011). «El model valencià de política lingüística». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 56, p. 143-171.
- BUCHOLTZ, Mary (2016). «On being called out of one's name: Indexical bleaching as a technique of deracialization». A: ALIM, H. Samy; RICKFORD, John R.; BALL, Arnetha F. (ed.). *Raciolinguistics: How language shapes our ideas about race*. Oxford: Oxford University Press, p. 273-290.
- CASTELLÓ COGOLLOS, Rafael (2008). «Parlem valencià, però no som catalans». A: MASSIP I BONET, M. Àngels (ed.). *Llengua i identitat*. Barcelona: Universitat de Barcelona, p. 55-66.
- (2017). «Estats, nacions i societats. El cas valencià». *Debats: Revista de Cultura, Poder i Societat*, vol. 131, núm. 1, p. 65-78.
- DUTHIE, Laurie (2012). «Western names for Chinese identities: The acquisition and use of Western personal names among Chinese business professionals in foreign-invested corporations». *Asian Anthropology*, vol. 6, núm. 1, p. 53-80.

- ECKERT, Penelope (2008). «Variation and the indexical field». *Journal of Sociolinguistics*, vol. 12, núm. 4, p. 453-476.
- ENRÍQUEZ DUQUE, Paola (2023). «(Mis)pronunciations of Hispanic given names in the U.S.: Positionalities and discursive strategies at play». *Languages*, vol. 8, núm. 3, p. 199.
- ESTATUT D'AUTONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA (1982). *Boletín Oficial del Estado*, núm. 164 (10 juliol).
- FRANCH, Vicent; HERNÁNDEZ, Joan (2005). «El comportamiento electoral de los valencianos: continuidad y cambio en las dos citas electorales del 25 de mayo de 2003». A: FRANCH I FERRER, Vicent (ed.). *Elecciones autonómicas y municipales de 2003 en la Comunitat Valenciana*. València: Generalitat Valenciana: Fundació Vives.
- GENERALITAT VALENCIANA (2014). *Baròmetre sociològic i d'opinió pública de la Comunitat Valenciana: Baròmetre d'abril 2014*.
- GUMPERZ, John J. (1982). «Conversational code switching». A: GUMPERZ, John J. *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 59-99.
- HILL, Jane H. (2008). *The everyday language of white racism*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- INE = Institut Nacional d'Estadística (2024). *Cifras oficiales de población de los municipios españoles en aplicación de la Ley de bases del régimen local (art. 17)*.
- IRVINE, Judith T.; GAL, Susan (2000). «Language ideology and linguistic differentiation». A: KROSKRITY, Paul V. (ed.) *Regimes of language: Ideologies, politics, and identities*. Santa Fe: School of American Research Press, p. 35-83.
- KARIMZAD, Farzad; CATEDRAL, Lydia (2018). «'No, we don't mix languages': Ideological power and the chronotopic organization of ethnolinguistic identities». *Language in Society*, vol. 47, núm. 1, p. 89-113.
- LIPSKI, John M. (1976). «Prejudice and pronunciation». *American Speech*, vol. 51, núm. 1/2, p. 9-18.
- MARTÍ I JUAN, Xavier (2013). «El conflicte de 'Villanueva de Castellón' / 'Castelló de la Ribera': plantejament i proposta de resolució». *Actes de la VI Jornada d'Onomàstica (Alzira, 2012)*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua. (Actes; 11)
- (2021). *Informe sobre la denominación de 'Castelló' considerada desde la ciencia toponímica en sus diversos aspectos*.
- MATHEWS, Gordon (2000). *Global culture/individual identity: Searching for home in the cultural supermarket*. Londres: Routledge.
- NIEDZIELSKI, Nancy A.; PRESTON, Dennis R. (1999). *Folk linguistics*. Berlín: Mouton de Gruyter.
- NINYOLES, Rafael (1969). *Conflicte lingüístic valencià: Substitució lingüística i ideologies diglòssiques*. Barcelona: Edicions 62.
- PARADA, Maryann (2019). «Linguistic and onomastic variation across the sibling spectrum in Latina/o Chicago». A: HAQUE, Shahzaman (ed.). *Politique linguistique familiale: Enjeux dynamiques de la transmission linguistique dans un contexte migratoire = Family language policy: Dynamics in language transmission under a migratory context* [en línia]. París: Editions des Archives Contemporaines, p. 101-121. <https://www.academia.edu/40016794/Linguistic_and_onomastic_variation_across_the_sibling_spectrum_in_Latina_o_Chicago>.
- (2020). «A socio-onomastic study of Spanish receptive bilinguals». A: ALVORD, Scott M.; THOMPSON, Gregory L. (ed.). *Spanish in the United States: Variation and attitudes*. Londres: Routledge, p. 56-73.

- PIPITONE, Kaitlin E. (2019). *Mapping ideologies: Place names in Glacier National Park*. Tesi doctoral. Universitat de Montana.
- PIQUERAS INFANTE, Andrés (1996). *La identidad valenciana: La difícil construcción de una identidad colectiva*. Madrid: Escuela Libre; València: Edicions Alfons el Magnànim: Institució Valenciana d'Estudis i Investigació: Generalitat Valenciana: Diputació Provincial de València.
- PRESTON, Dennis (2002). «What is folk linguistics?». *Målbryting*, núm. 6, p. 13-23.
- REGAN, Brendan (2022). «Guadalupe or Guadaloop?: Place-name variation and place identity in Austin, Texas». *American Speech*, vol. 97, núm. 4, p. 441-482.
- TAYLOR, Molly L. (2022). «La diversidad lingüística durante y después del franquismo en España». *The Review: A Journal of Undergraduate Student Research*, vol. 23, núm. 1, p. 1-12.
- THOMPSON, Riki (2006). «Bilingual, bicultural, and binominal identities: Personal name investment and the imagination in the lives of Korean Americans». *Journal of Language, Identity, and Education*, vol. 5, núm. 3, p. 179-208.
- VANN, Robert E. (1999). «Language exposure in Catalonia: An example of indoctrinating linguistic ideology». *Word*, vol. 50, núm. 2, p. 191-201.